

Datum van inontvangstneming : 20/05/2013

Zaak C-143/13

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

20 maart 2013

Verwijzende rechter:

Tribunal Specializat Cluj (Roemenië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

26 november 2012

Verzoekende partijen:

Bogdan Matei

Ioana Ofelia Matei

Verwerende partij:

SC Volksbank România SA

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Voorwerp van de procedure is de hogere voorziening ingesteld door Bogdan Matei en Ioana Ofelia Matei tegen het burgerlijk vonnis van de Judecătoria Cluj-Napoca (rechter van eerste aanleg van Cluj-Napoca) van 12 december 2011.

Voorwerp en rechtsgrondslag van het prejudiciële verzoek

De prejudiciële vraag – ingediend krachtens artikel 267 VWEU – betreft de uitlegging van artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG.

Prejudiciële vraag

„Kunnen de begrippen ‚voorwerp’ en/of ‚prijs’ in artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG,

gelet op het feit dat volgens deze bepaling de beoordeling of bedingen oneerlijk zijn betrekking mag hebben noch op de bepaling van het voorwerp van de overeenkomst, noch op de gelijkwaardigheid van enerzijds de prijs of vergoeding en anderzijds de als tegenprestatie te leveren goederen of te verrichten diensten, voor zover die bedingen duidelijk en begrijpelijk zijn geformuleerd,

en

aangezien overeenkomstig artikel 2, lid [2], sub a, van richtlijn 2008/48/EG, de in artikel 3, sub g, van deze richtlijn vervatte definitie van de totale kosten van het krediet voor de consument, die alle commissieloon omvatten dat de consument in verband met de kredietovereenkomst moet betalen, niet van toepassing is om het voorwerp van een door een hypotheek gewaarborgde kredietovereenkomst te bepalen,

aldus worden uitgelegd dat, van de elementen die de aan de kredietinstelling verschuldigde tegenprestatie vormen, ook het jaarlijks kostenpercentage van een door een hypotheek gewaarborgde kredietovereenkomst, dat met name bestaat uit de vaste of variabele rentevoet, de bankcommissies en de andere in de kredietovereenkomst opgenomen en bepaalde kosten, onder deze begrippen (voorwerp en prijs van een door een hypotheek gewaarborgde kredietovereenkomst) valt?”

De verwijzende rechter stelt het Hof van Justitie van de Europese Unie voor de zaak naar aanleiding van het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 54 van het Reglement voor de procesvoering te voegen met zaak C-236/12.

Aangevoerde bepalingen van gemeenschapsrecht

Artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Artikel 1, lid 3, van wet nr. 193/2000 betreffende oneerlijke bedingen in tussen handelaars en consumenten gesloten overeenkomsten, waarin handelaars worden verplicht om geen oneerlijke bedingen in overeenkomsten met consumenten op te nemen; artikel 4, lid 6, van dezelfde wet, waarin de bepalingen van artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG zijn overgenomen; Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 50/2010 (spoeddecreet van de regering nr. 50/2010; hierna: „OUG nr. 50/2010”), waarbij de bepalingen van richtlijn 2008/48/EG van het Europees

Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten zijn omgezet, zoals blijkt uit artikel 96, lid 2, ervan; wet nr. 288/2010 tot goedkeuring van OUG nr. 50/2010, volgens welke de bepalingen van dit spoeddecreet niet van toepassing zijn op overeenkomsten die reeds bestonden op de datum van de inwerkingtreding ervan, met uitzondering van de bepalingen van artikel 371, de artikelen 66 tot en met 69 en, wat betreft kredietovereenkomsten van onbepaalde duur die reeds bestonden op de datum van inwerkingtreding van het decreet, de artikelen 50 tot en met 55, 56, lid 2, 57, leden 1 en 2, en 66 tot en met 71.

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 Verzoekers Bogdan Matei en Ioana Ofelia Matei hebben als kredietnemers (hierna: „kredietnemers”) met verweerster SC VOLKSBANK SA als kredietverlener (hierna: „bank”) twee kredietovereenkomsten gesloten, de eerste op 4 maart 2008 (hierna: „eerste overeenkomst”) en de tweede op 7 maart 2008 (hierna: „tweede overeenkomst”). Het voorwerp van de eerste overeenkomst was een krediet van 8 000 EUR dat de bank aan de kredietnemers had verleend om lopende persoonlijke uitgaven te dekken; het voorwerp van de tweede overeenkomst was een krediet van 103 709,18 CHF dat de bank aan de kredietnemers had verleend voor de aankoop van een onroerend goed. Het tweede krediet was gewaarborgd door een hypotheek op een onroerend goed in Cluj-Napoca [Roemenië].
- 2 De eerste overeenkomst is gesloten voor een duur van 60 maanden vanaf de datum van sluiting, met een rentevoet op jaarbasis van 9,00 % op de datum van de overeenkomst en een jaarlijks kostenpercentage van 20,49 %; de tweede overeenkomst is gesloten voor een duur van 300 maanden vanaf de datum van sluiting, met een rentevoet op jaarbasis van 3,99 % op de datum van de overeenkomst. Het jaarlijkse kostenpercentage is aangegeven in het aflossingsschema dat aan de kredietovereenkomst is gehecht: 19,55 %. Voor beide overeenkomsten waren de kredietnemers en de bank een variabele rentevoet overeengekomen, waarbij op grond van het beding in artikel 3, sub d, van de bijzondere contractuele voorwaarden „de bank zich het recht voorbehoudt de toepasselijke rentevoet te wijzigen in geval van grote schommelingen op de geldmarkt en de nieuwe rentevoet aan de kredietnemers mededeelt. De aldus gewijzigde rentevoet is van toepassing vanaf de datum van kennisgeving ervan”. In de artikelen 3.10 dan wel 3.11 van de algemene voorwaarden van de overeenkomsten zijn de partijen eveneens overeengekomen dat het jaarlijkse kostenpercentage kan worden gewijzigd op de voorwaarden voor de wijziging van de rentevoet, op de voorwaarden van sectie 10, „Aanvullende kosten”, of bij overeenkomst tussen de partijen.
- 3 In artikel 5, sub a, van de bijzondere voorwaarden zijn de partijen een risicocommissie overeengekomen die wordt berekend aan de hand van de

volgende formule: 0,74 % van het saldo van het krediet in euro en 0,22 % van het saldo van het krediet in Zwitserse franken, betaalbaar maandelijks op de vervaldagen gedurende de gehele looptijd van de beide kredietovereenkomsten; voor de gehele duur van de eerste kredietovereenkomst betalen de kredietnemers aldus een risicocommissie van in totaal 1 397,17 EUR en voor de gehele duur van de tweede kredietovereenkomst een risicocommissie van in totaal 39 955,98 CHF.

- 4 In artikel 8.1, sub a, tweede en derde streepje, sub b, c en d, van de algemene voorwaarden van beide overeenkomsten zijn partijen overeengekomen dat de bank op elk gewenst moment kan verklaren dat „het saldo van het krediet vervroegd betaalbaar is en onmiddellijk moet worden betaald samen met de gekweekte rente en alle andere kosten die de bank overeenkomstig de overeenkomst verschuldigd zijn: a) in geval van niet-nakoming door de kredietnemer van de verplichting tot betaling van de hoofdsom, de rente of alle andere verschuldigde kosten: [...] – overeenkomstig andere overeenkomsten die de kredietnemer met de bank heeft afgesloten of – overeenkomstig andere kredietovereenkomsten die de kredietnemer met andere financiële vennootschappen/kredietvennootschappen heeft afgesloten; b) in geval van niet-nakoming van andere verplichtingen uit de onderhavige overeenkomst; c) naar aanleiding van een onvoorziene omstandigheid die de nakoming van de verplichtingen van de kredietnemer uit de overeenkomst volgens de bank onwaarschijnlijk maakt; d) naar aanleiding van een onvoorziene omstandigheid waardoor het verleende krediet volgens de bank niet meer afdoende gewaarborgd is”.
- 5 Tot slot zijn partijen in artikel 10.1, sub a, b en c, dan wel artikel 10.2 van de algemene voorwaarden van de beide overeenkomsten overeengekomen dat er zich „ten opzichte van de overeenkomst op de datum van ondertekening of nadien wijzigingen kunnen voordoen van de toepasselijke regelgeving (waaronder in de interpretatie ervan) a) waarbij de bank een belasting of heffing wordt opgelegd ter zake van de kredieten die zij heeft verleend of ter zake van haar verplichtingen krediet te verlenen, of waardoor de belastinggrondslag wordt gewijzigd, voor de hoofdsom en de rente over de verleende kredieten, of die betrekking hebben op bedragen die krachtens de overeenkomst verschuldigd zijn, in verband met de kredieten die zij heeft verleend of met haar verplichting krediet te verlenen, overeenkomstig de wettelijke bepalingen waarbij de werking en de organisatie van de bank is geregeld; b) waarbij een reserve, een bijzonder deposito of een ander vergelijkbaar vereiste wordt opgelegd, gewijzigd of van toepassing wordt beschouwd (bijvoorbeeld in verband met het voorstel voor het nieuwe Bazelse kapitaalakkoord van het Bazels Comité voor het banktoezicht) dat van invloed is op de activiteiten van de bank dan wel op de bij of door haar aangehouden deposito's, of waarbij de bank een andere voorwaarde wordt opgelegd die van invloed is op de kredieten die zij heeft verleend of op haar verplichting krediet te verlenen; c) waaruit voortvloeit: i) een verhoging van de kosten voor de bank in verband met de verlening of terbeschikkingstelling van krediet, ii) een verlaging van de ontvangen bedragen of van de kredieten van de bank, op basis van de

- overeenkomst. In de bovengenoemde gevallen betaalt de kredietnemer binnen 15 bankwerkdagen vanaf de datum van schriftelijke kennisgeving door de bank deze aanvullende bedragen om de bank te compenseren voor de hogere kosten of andere uitgaven”.
- 6 Na de inwerkingtreding van OUG nr. 50/2010 hebben de kredietnemers en de bank onderhandeld over de aanpassing van de bovengenoemde kredietovereenkomsten aan de nieuwe vereisten van die handeling van nationaal recht, maar deze hebben niet geleid tot ondertekening door partijen van een aanvullende handeling bij de genoemde kredietovereenkomsten.
 - 7 De kredietnemers hebben vervolgens de aangehaalde bedingen aangevochten voor de Judecătoria Cluj-Napoca, op de grond dat deze oneerlijk zouden zijn in de zin van artikel 4 van wet nr. 193/2000 en artikel 1, sub a en g, van de bijlage bij wet nr. 193/2000, waarbij richtlijn 93/13/EEG in Roemeens recht is omgezet, en hebben diensgevolge nietigverklaring ervan gevorderd. Daarnaast hebben zij een verklaring gevorderd dat het beding inzake de kredietbeheercommissie in aanvullende handeling nr. 1 die de bank ter ondertekening heeft voorgelegd, oneerlijk is; voorts, intrekking van de aflossingsschema's bij de twee kredietovereenkomsten nadat de oneerlijke bedingen zijn geschrapt en vaststelling van nieuwe aflossingsschema's; verplichting voor de bank om het jaarlijkse kostenpercentage te wijzigen; en teruggave van de bedragen die zij bij wijze van risicocommissie en kredietbeheercommissie aan de bank hadden betaald.
 - 8 De bank heeft afwijzing van deze vordering gevorderd en in wezen aangevoerd dat de kredietnemers uitdrukkelijk alle bedingen van de kredietovereenkomst – waarover is onderhandeld – hebben aanvaard, dat de bestreden bedingen het evenwicht tussen de rechten en verplichtingen van de partijen niet aanzienlijk verstoren en zij niet in strijd zijn met het vereiste van goede trouw. Voorts heeft zij gewezen op het beginsel *pacta sunt servanda*, dat is neergelegd in artikel 969 van het Roemeense burgerlijk wetboek, en het beginsel dat in artikel 982 van het Roemeense burgerlijk wetboek is neergelegd, namelijk dat bedingen in een overeenkomst in hun onderlinge samenhang worden uitgelegd, waarbij rekening wordt gehouden met de wederkerigheid van een kredietovereenkomst en het beginsel van de vrijheid van overeenkomst. Volgens de bank waren de kredietnemers vrij om de kredietovereenkomst niet te ondertekenen indien zij niet instemden met de aard of de hoogte van de kosten.
 - 9 De Judecătoria Cluj-Napoca heeft het beroep van de kredietnemers gedeeltelijk toegewezen en verklaard dat de volgende bedingen in de eerste overeenkomst oneerlijk waren: punt 3, sub d, van de bijzondere voorwaarden van de overeenkomst; punt 3.10, „Jaarlijks kostenpercentage”, van sectie 3, „Kosten”, van de algemene voorwaarden van de overeenkomst; punt 5, sub a, „de risicocommissie”, van de bijzondere voorwaarden van de overeenkomst; punt 3.5, „de risicocommissie”, van sectie 3, „Kosten”, van de algemene voorwaarden van de overeenkomst; de bedingen van sectie 8, punt 8.1, sub a, tweede en derde

streepje, sub b, c en d, van de algemene voorwaarden van de overeenkomst; de bedingen van sectie 10, met name artikel 10.1, sub a, b en c, artikel 10.2 van de bijzondere voorwaarden van de overeenkomst. Van de tweede overeenkomst heeft de rechter de volgende bedingen oneerlijk verklaard: punt 3, sub d, van de bijzondere voorwaarden van de overeenkomst; punt 3.10, „Jaarlijks kostenpercentage”, van sectie 3, „Kosten”, van de algemene voorwaarden van de overeenkomst; de bedingen van sectie 8, punt 8.1, sub a, tweede en derde streepje, sub b, c en d, van de algemene voorwaarden van de overeenkomst; de bedingen van sectie 10, met name artikel 10.1, sub a, b en c, en artikel 10.2 van de algemene voorwaarden van de overeenkomst.

- 10 Wat de risicocommissie betreft, heeft de rechter van eerste aanleg verklaard dat dit beding niet oneerlijk is. Hij heeft overwogen dat de argumenten van verzoekers dat de betrokken commissie niet wordt terugbetaald, geen doel treffen, aangezien een risicocommissie niet noodzakelijkerwijs een zekerheid is die kan worden teruggevorderd, maar ook een prijs van de overeenkomst kan zijn, die door beide partijen wordt aanvaard. Daarnaast heeft hij geoordeeld dat het niet aan de rechter staat vast te stellen welk concreet risico de bank op zich neemt en hoe doeltreffend de in de overeenkomst bedongen zekerheden zijn. Het kan immers niet volledig worden uitgesloten dat zich een bepaald risico voor de bank verwezenlijkt, en een door de partijen aanvaarde prijs voor dat risico is op zich niet onrechtmatig. Hij heeft overwogen dat niet in elk geval is uitgesloten dat een risicocommissie het evenwicht verstoort, maar zulks afhangt van de hoogte van de commissie.
- 11 Het onderdeel van de vordering dat betrekking heeft op de vraag of het beding inzake de kredietbeheercommissie in aanvullende handeling nr. 1 bij de eerste overeenkomst en aanvullende handeling nr. 1 bij de tweede overeenkomst oneerlijk is, heeft de rechter van eerste aanleg afgewezen en hij heeft zijn oordeel herhaald dat de bedingen over de risicocommissie niet oneerlijk zijn. Anderzijds heeft hij overwogen dat de wet tot goedkeuring van OUG nr. 50/2010 bepaalt dat de bepalingen van dit decreet niet van toepassing zijn op lopende overeenkomsten. Dientengevolge heeft hij geconcludeerd dat de commissie die verzoekers in casu moeten betalen, niet oneerlijk is, of zij nu beheercommissie of risicocommissie wordt genoemd.
- 12 De kredietnemers zijn bij de beroepsrechter tegen dit vonnis opgekomen en hebben gevorderd dat hun eis in eerste aanleg in zijn geheel wordt toegewezen.
- 13 Op haar beurt heeft de bank tegen hetzelfde vonnis van de Judecătoria Cluj-Napoca beroep ingesteld met de vordering tot gedeeltelijke wijziging, namelijk de integrale verwerping van de vordering van de verzoekende kredietnemers.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 14 In wezen hebben de kredietnemers de slotsom van de rechter van eerste aanleg met betrekking tot de risicocommissie bestreden, te weten dat het niet aan de rechter is, vast te stellen welk concreet risico de bank op zich neemt en hoe doeltreffend de bij de overeenkomst bedongen zekerheden zijn. Zij stellen dat deze slotsom in strijd is met de verklaring van de rechter van eerste aanleg dat over de overeenkomsten tussen partijen niet is onderhandeld. Zij hebben aangevoerd dat het evenwicht tussen de rechten en verplichtingen van de overeenkomstsluitende partijen is verstoord en hebben bovendien gesteld dat de rechter ambtshalve moet beoordelen of de bedingen oneerlijk zijn. Zij hebben gewezen op de zaak *Caja de Ahoros y Monte de Piedad*. Met betrekking tot de kredietbeheercommissie die bij aanvullende handelingen is ingevoerd, hebben de kredietnemers aangevoerd dat de bank hun deze commissie heeft opgelegd bij aanvullende handelingen die zij niet hebben aanvaard, en dat deze is bedoeld als vervanging van de risicocommissie die als oneerlijk was aangemerkt. Daarnaast hebben zij zich beroepen op de nationale rechtspraak om te onderbouwen dat de risicocommissie oneerlijk en nietig is.
- 15 De bank heeft gesteld dat de bestreden bedingen niet oneerlijk zijn en zich daarvoor beroepen op de bepalingen van artikel 4, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG en van artikel 4, lid 6, van wet nr. 193/2000. Volgens haar is de richtlijn op ambigue, dus onjuiste, wijze omgezet in de Roemeense rechtsorde.
- 16 Wat de noodzaak van een verzoek om een prejudiciële verwijzing betreft, hebben de kredietnemers zich verzet tegen de verwijzing naar het Hof van Justitie met de stelling dat de vraag van het Tribunal Specializat Cluj analoog is aan de door het Tribunal Argeş gestelde vraag die heeft geleid tot zaak C-236/12, en aan de vraag die door het Tribunal Specializat Cluj bij het vonnis met rolnummer 2979/219/2010 aan het Hof is gesteld (zaak C-571/11), en ertoe strekt een oordeel te verkrijgen over de oneerlijkheid van de risicocommissie die aan verweerster is betaald. Volgens hen is het evident dat de bank de bedoeling heeft het onderzoek van de aan de nationale rechters voorgelegde zaken te vertragen, zodat de beslechting ervan voor onbepaalde tijd wordt opgeschort en de consumenten gedurende deze periode een kennelijk economisch nadeel lijden.
- 17 De bank heeft over deze vragen noch schriftelijk noch ter openbare terechtzitting een standpunt ingenomen.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 18 De Roemeense rechter is gehouden de bepaling van nationaal recht uit te leggen, dat wil zeggen artikel 4, lid 6, van wet nr. 193/2000, waarin het bepaalde in artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG letterlijk is overgenomen. Aangezien hij moet uitmaken wat de juiste uitlegging van het bepaalde in artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG is, oordeelt de Roemeense rechter het wenselijk, het Hof de

onderhavige prejudiciële vraag voor te leggen. De Roemeense rechter moet in concreto vaststellen of de begrippen „voorwerp” en/of „prijs” in artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG aldus kunnen worden uitgelegd dat, van de elementen die de aan de kredietinstelling verschuldigde tegenprestatie vormen, ook het jaarlijkse kostenpercentage van een door een hypotheek gewaarborgde kredietovereenkomst, dat met name bestaat uit de vaste of variabele rentevoet, de bankcommissies en de andere in de kredietovereenkomst opgenomen en bepaalde kosten, onder deze begrippen (voorwerp en prijs van een door een hypotheek gewaarborgde kredietovereenkomst) valt.